

Indledningsplanchen

Lars Jørgensen RDPSA FRPSL skriver i FEPA NEWS juli 2024:

Denne artikel er skrevet for at give hjælp og råd til at forberede en god Indledningsplanche til filatelistiske udstillinger. Det er rettet mod udstillinger i den traditionelle klasse, men meget af informationen kan direkte eller indirekte overføres til andre klasser.

Indledningsplanchen er det første ark af et udstillingseksponat og introducerer beskueren til samlingen. Det kendes under en lang række navne: Indledningsplanchen, indledende redegørelse, titelblad, introduktionsark, første ark, forside... det hele er det samme.

Nogle omtaler Indledningsplanchen som "den vigtigste planche i et eksponat", og selvom det er åbent for diskussion, er det bestemt rigtigt, at det er en væsentlig side. En god Indledningsplanche kan gøre forskellen mellem to medaljekarakterer, så det er klogt at investere lidt omtanke og tid i at forberede den.

Indledningsplanchen må ikke forveksles med "synopsen". Synopsen er et dokument, der ikke er vist i rammerne, og som kan give yderligere information såsom samlingens historie, nye tilføjelser og kontekstinformation til at hjælpe eller vejlede juryen. Jeg er ikke fan af synopsis og kan bestemt ikke lide den udvikling, den har været udsat for. Den er gået fra at være én side til et ark beskrevet på begge sider og ses nu som et flersides dokument. Efter min mening er det, der skal bedømmes, hvad der vises i rammerne. Min mening er måske i mindretal, men det er værd at bemærke, at FIP "General Regulations of the FIP for the Evaluation of Competitive Exhibits at FIP exhibits" (GREV) lyder (Artikel 2, stk. 2.2):

"Evalueringen af udstillingerne vil kun tage hensyn til det viste materiale og information".

I hvert fald er Indledningsplanchen et obligatorisk krav til udstilleren, mens synopsis er frivillig.

Regler og retningslinjer

Filatelistiske udstillinger på alle niveauer følger de samme generelle regler og retningslinjer som fastsat af FIP. De mest grundlæggende regler, der er fælles for alle udstillingsklasser, er fastlagt i "GREV" (Generelle Regler for Evalueringen) og er suppleret med mere specifikke regler for klasse i "SREV" (Særlige regler for bedømmelsen) og "Retningslinjer for bedømmelse". I GREV afsnit 3.3 lyder det:

"Eksponatet skal vise et klart begreb om det behandlede emne. Konceptet skal fremlægges i en indledende redegørelse".

I SREV for traditionel filateli står der i artikel 3:

"Titelbladet skal indeholde en indledende redegørelse, som forklarer formålet med eksponatet. Den skal følges af en logisk plan, der fører som en rød tråd gennem eksponatet".

Endelig læses i retningslinjerne for traditionel filateli i afsnit 2.3:

"Alle traditionelle filateli eksponater skal indeholde en Indledningsplanche. Denne Indledningsplanchen skal bestå af:

- Eksponatets titel
- Kort, præcis og relevant generel information om emnet
- En beskrivelse af formålet med eksponatet (hvad indgår i eksponatet, og hvad er udeladt)
- En beskrivelse af eksponatets omfang
- En plan over eksponatets struktur — kapitler eller sektioner osv. — snarere end en "ramme for ramme" eller "side for side" beskrivelse
- En liste over personlig forskning udført af udstilleren inden for emnet (med referencer til artikler eller litteratur)
- En liste over de vigtigste litteraturhenvisninger"

Mange udstillere vælger en meget fri og forældet fortolkning af ovenstående, der kondenserer retningslinjerne til: "Kravet til Indledningsplanchen er en plan og litteraturhenvisninger".

Dette er en over-simplifikation og går langt hen imod at have en utiltalende, uninspireret og ikke-informativ Indledningsplanche – i særdeleshed når indledningsplanchen bliver en indeksnummereret "indkøbsliste".

Formålet med Indledningsplanchen

Indledningsplanchen har to formål:

1. At forklare og fremme samlingens struktur og kvaliteter.

... og ved at gøre det:

2. overbevise beskueren til at bruge tid på at se hele samlingen.

Indledningsplanchen er det eneste sted, hvor du virkelig kan nå ud til beskueren. Det opnår en indkøbsliste-plan ikke. At forklare (og reklamere for) samlingen på en fortællende måde er meget bedre egnet end en stiv og utiltalende indeksliste over, hvad der vises.

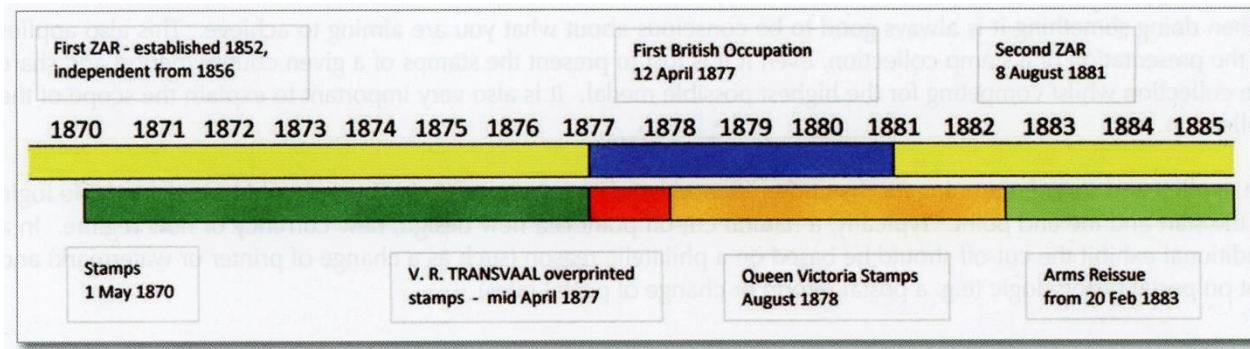
Tilskueren kan være den neutrale besøgende eller medlemmer af juryen. Personligt kan jeg godt lide at udstille for den interesserede besøgende, ikke nødvendigvis for juryen. Men at udstille er trods alt en konkurrence, og du ville gøre dig selv en tjeneste, hvis du ikke også brugte Indledningsplanchen til at "tale" med juryen. Dette er det eneste ark i samlingen, som du kan være sikker på, at juryen læser.

For at vække appetitten burde Indledningsplanchen være indbydende. Den skal ikke skrives med en for lille skrifttype, den skal være tydelig i strukturen og hvor det er muligt skal teksten understøttes af visuelle elementer. Men gå ikke overbord med illustrationer. Hverken udstillingens titel eller illustrationer bør fylde halvdel af siden. Der er meget at tage sig af på den "perfekte" Indledningsplanche, og pladsen skal bruges effektivt. Det er hårdt arbejde at formulere alt hvad du ønsker at formidle, til korte, læsbare sætninger, og det kræver gode balanceevner at finde plads til små illustrationer eller diagrammer.

Indledningsplanchen skal være velskrevet og informativ. Konkret skal den:

- Angive titlen på udstillingen.
- Angive formålet og omfanget af udstillingen.

- Give kontekst eller generel information.
- Give kontekst eller generel information.
- (Give litteraturhenvisninger).
- Give forklarende kommentarer i forhold til alle kriterier, der gives point for, dvs.
 - Behandling og betydning
 - Viden og forskning
 - Kvalitet og sjældenhed
 - Præsentation

Eksempel på et visuelt element, der eventuelt kunne indgå på Indledningsplanchen: en dobbelt tidslinje, der parallelt viser den politiske og filatelistiske udvikling i landet, der udstilles, for den relevante periode.

Og noget helt konkret: Forkortelser bør undgås på Indledningsplanchen, men hvis du bruger forkortelser i samlingen, kan det betale sig at "oversætte" disse på Indledningsplanchen. Dog er det ikke nødvendigt at forklare de mest kendte filatelistiske forkortelser som f.eks. TPO for 'travelling post office' eller ERD for 'earliest recorded date'. Husk i denne forbindelse at en forkortelse, der er almindelig kendt i Danmark, ikke er kendt i udlandet. F.eks. de kendte danske stempelbetegnelser ANT I, BRO III osv.

Udstillingens titel

En typisk samling inden for traditionel filateli handler om et lands frimærker fra en bestemt periode eller udgivelse. Dette bør gøres klart i titlen. At kalde en samling: "The surface printed issues" giver ikke tilskueren den store idé om, hvad de kan forvente. Er det frimærker fra Kina eller fra Luxembourg? handler det om sidste års graverede miniatureark eller er det en samling om en klassisk udgave?

En meget mere sigende titel ville være "The surface printed issues of Great Britain 1855-1901 eller bedre endnu med angivelse af landets navn først, dvs. "Great Britain 1855-1901: The surface printed issues". At være præcis med navnet af landet i titlen er især vigtig, hvis man udstiller internationalt.

Hvis samlingen kun omhandler en del af et emne, er det meget vigtigt at gøre dette klart i titlen og begrunde valget på Indledningsplanchen. For eksempel "Belgien, Portman Leopold III-frimærkerne udstedt før Anden Verdenskrig (1936-40)", hvis frimærkerne udstedt under og efter krigen ikke er inkluderet.

I dette tilfælde skal Indledningsplanchen forklare, hvorfor denne begrænsning er blevet foretaget, og hvordan afgrænsningen er blevet anvendt. Portman 10 francs

brun-violet (AFA 430) blev først udgivet i 1936, men blev genoptrykt flere gange før, under og efter krigen. Vil kun de tidlige før-krigstryk være en del af samlingen eller også de tryk af de 10 francs, der er lavet under eller efter krigen?

Gør aldrig, jeg gentager aldrig, brug af katalognumre i titlen, på Indledningsplan-chen eller andre steder i samlingen. I forbindelse med udstilling skal frimærker altid henvises til udgivelsesnavn, vandmærke osv. og ikke katalognummer. Du kan foretrække Michel-katalognumre, mens andre henviser til AFA, Gibbons eller Yvert et Tellier.

Endelig er det meget vigtigt, at titlen på eksponatet stemmer overens med det, der vises i eksponatet og forklaringerne på Indledningsplan-chen. Brug kun meget lidt plads (hvis overhovedet nogen) i Indledningsplan-chen på at diskutere tidligere eller senere udgaver, der ikke vises i eksponatet.

Mål og omfang

Når man laver noget, er det altid godt at være bevidst om, hvad man sigter mod at opnå. Dette gælder også for en frimærkesamling. Det er måske lidt højtflyvende at tale om et mål for samlingen, når man egentlig bare vil fremvise frimærkerne fra et givent land/periode – samtidig med at man deltager i konkurrencen om den højst mulige medalje. Men det kan ikke skade at gøre sig nogle overvejelser om hvad det er man vil vise med samlingen. Under alle omstændigheder er det altid meget vigtigt at forklare samlingens omfang og afgrænsning.

Der skal gives en eksplicit og forsvarlig begrundelse for den valgte periode/udgave.

Der bør være en forsvarlig logik til start- og slutpunktet. Et naturligt afskæringspunkt er typisk et nyt design, ny valuta eller nyt regime.

I et traditionelt eksponat bør afskæringen baseres på en filatelistisk årsag (såsom ændring af printer eller vandmærke) og ikke på posthistorisk logik (f.eks. en post-reform eller ændring af posttakster) -og omvendt i posthistoriske samlinger.

Man bør altid være forsigtig med at udelade noget fra en given periode eller problemstilling. Hvis de høje (svære) værdier af en serie ikke er en del af eksponatet, vil tilskueren (juryen) umiddelbart have mistanke om, at disse er udeladt, fordi samlingen er svag netop med hensyn til disse frimærker.

Hvis der ikke er et godt argument for at udelukke specifikke frimærker, mister man point for "behandling" - og formentlig også for "sjældenhed". Igen, hvis noget er blevet udeladt, bør beslutningen begrundes.

Kontekst og generel information, der er relevant for emnet

Det er nyttigt at give nogle baggrundsoplysninger for at placere de udstillede frimærker i en socialhistorisk kontekst. Var frimærkerne udstedt af et rigt samfund med en højtudviklet infrastruktur, eller var det snarere det modsatte - måske et samfund, der langsomt var ved at komme sig efter en krig? Blev frimærkerne trykt af fagfolk, eller var omgivelserne meget mere rudimentære eller eksperimenterende?

Beskuerens tankesæt bør være på linje med virkeligheden af det viste materiale for at værdsætte den generelle sjældenhed. "At sætte scenen" i ord kan suppleres med data for indbyggerantal eller postmængden, data der med god effekt kan sammenlignes med lignende data fra mere kendte lande.

På samme måde kan der peges på forskellige detaljer, der er relevante for forståelsen af det viste område, f.eks.

- Fra nogle lande/udgaver finders der meget essay og prøvemateriale, mens det næsten er ukendt fra andre områder.
- Kvalitet er relativ. "Fuld margin" repræsenterer meget højere kvalitet, når det er en samling af Thurn und Taxis end når det drejer sig om en samling af de utakkede udgaver fra Østrig.
- Frimærkerne fra f.eks. de fleste britisk caribiske besiddelser blev trykt i væsentligt mindre mængder end frimærker fra Storbritannien i samme periode.

Litteraturhenvisninger

Den officielle linje er, at "en liste over de vigtigste litteraturhenvisninger" skal medtages på Indledningsplanchen. Jeg er lidt i modstrid med denne opfattelse.

Hvorfor ønsker juryen at se sådan en liste? Hyldesvaret er, at det er for at angive, at udstilleren har konsulteret de mest relevante skrifter om det viste emne. Men ærligt talt burde dette fremgå af behandlingen i eksponatet.

Hvis litteraturen giver vejledning til at skelne mellem forskellige tryk, og dette aspekt ikke er dækket af samlingen, er der en åbenbar mangel i behandlingen. En litteraturliste er ikke nødvendig for at nå denne konklusion.

Et andet argument, der ofte fremføres for at inkludere en litteraturliste, er, at den tjener til at hjælpe juryen med at identificere og potentielt konsultere relevant læsning som forberedelse til bedømmelsen. Jeg finder ikke, at det er udstillerens opgave at yde denne "service". For at sige det hårdt: Hvis juryen ikke er i stand til selv at finde relevant litteratur, er jeg ikke overbevist om, at den er i stand til at bedømme udstillingen i første omgang.

Ikke desto mindre tolererer jeg, for at være pragmatisk, at bruge et par linjer i Indledningsplanchen på at henvise til den vigtigste litteratur. I den forbindelse skal du huske på, at formålet er at gøre litteratursøgningen let for juryen, og det nytter ikke at opremse basale frimærkekataloger eller brede referencer såsom "artikler fra London Philatelist" eller "egne studier".

Hvad jeg synes er meget vigtigere at gøre, er at bringe en liste over enhver relevant artikel eller bog, du selv har skrevet om det udstillede emne – både generelle og dybdeborende artikler. Det giver en litteraturreference og endnu vigtigere sender det et stærkt signal om dit eget videns- og forskningsniveau - hvilket også bør afspejles i selve samlingen ved konkret at nævne i beskrivelsen, hvis noget bygger på eget studie.

"Påvirkning af pointene"

I stedet for at "spilde" plads på en "indkøbsliste" og en overdetaljeret litteraturliste, anbefaler jeg kraftigt at promovere eksponatet ved at placere det i forhold til de forskellige kriterier, som giver point, dvs. sætte ord på, hvad der adskiller eksponatet fra andre eksponater. Den vigtigste af disse kriterier at tage fat på i Indledningsplanchen er "behandling" efterfulgt af "viden og forskning".

Behandling

I den ideelle samling er historien logisk og ligetil opbygget, at beskueren umiddelbart kan forstå og "læse" samlingen uden at have behov for en vejledning – en

plan. Det gælder også "efter grad".

Med andre ord, jo bedre behandling og struktur en samling har, jo mindre behov er der for en detaljeret plan. Imidlertid er meget få samlinger virkelig selvforklarende, og en forklaring af behandlingens struktur/logik kan være altafgørende for let "læsning" af eksponatet. Indledningsplanchen er stedet at gøre det. (Det skal dog nævnes at generelt er der mindre behov for at forklare behandlingen i traditionelle eksponater end i eksponater i posthistorie og tematik).

Det skal forklares, hvor samlingen lægger vægten, f.eks. beskæftiger den sig i detaljer med forskellige tryk og i mindre grad med pladning af varianter; postfrisk er foretrukket fremfor brugt materiale; eller måske er der lagt vægt på store enheder, essays og prøvetryk.

Ideelt set skal eksponatet omhandle alle filatelistiske aspekter af de udstillede frimærker, men det er helt legitimt at fokusere mere på nogle aspekter end på andre - især når valget er logisk forklaret, eller det giver nogle nye indsigter i emnet.

Det er lige så vigtigt at forklare den valgte struktur for præsentationen af frimærkerne. Det bør gøres klart, hvad de vigtigste kriterier er for forskellige dele af eksponatet.

- Er frimærkerne vist i forskellige sektioner på basis af forskellige takninger, vandmærker, trykplader eller andre kriterier
- Skal overtryksudgaver behandles i forbindelse med de originale frimærker, eller skal de behandles i et særskilt afsnit?
- Behandles de forskellige værdier efter hinanden på tværs af alle ændringer i perforering osv.? Eller er der valgt et andet anderledes og måske innovativt kriterium for struktur?

For eksempel har de fleste samlinger af den belgiske medaljon-udgave (1849-65) en tendens til først at præsentere alle værdier trykt fra plader med 200 emner (2 x 100), efterfulgt af frimærkerne trykt fra plader med 300 emner. De viser også de utakkede mærker først efterfulgt i et særskilt afsnit for de takkede mærker: De fire værdier linietakket 12½, kamtakket 12½ x 13½ og til sidst kamtakket 14½.

Et alternativ ville være at behandle 10 cents værdien gennem alle pladerne utakkede og takkede, efterfulgt af 20 cents og 40 cents for at ende med den sidst udkomne (1861) 1 cent værdi. Man kunne også starte med de 40 cents, da dette var den første værdi, der udkom. Eller starte med 1 cent, da dette er den laveste værdi af udgaven.

På Indledningsplanchen skal det gøres klart, hvad den valgte rækkefølge er, og der skal være en forklaring på, hvorfor det er en god måde at behandle frimærkerne på.

En sådan forklaring er meget mere værdifuld end en lang indeksnummereret liste over det viste. Når alt kommer til alt, er 90% af de traditionelle samlinger kronologisk struktureret organiseret efter udgivelsesrækkefølge og/eller bevæger sig fra de lave værdier til de høje værdier.

Der er ringe merværdi i at angive, at afsnit 2.2.1 omhandler de forskellige farvenuancer af 10 cents værdien, og afsnit 2.2.2 omhandler varianter på 10 cents, mens afsnit 2.2.3 viser usædvanlige poststempler og afsnit 2.2.4 giver eksempler på brug på forsendelsen. Dette er ret tydeligt for tilskueren, når man ser på de pågældende emner.

Viden & Forskning

Som allerede nævnt er det ikke godt at dokumentere viden ved at give en lang referenceliste over anvendt litteratur. Det er vigtigere at demonstrere, hvordan du mestrer viden.

Dette sker selvfølgelig først og fremmest i samlingen, men et forklarende ord kan være en effektiv måde at sikre sig at budskabet bliver forstået. Det er oplagt, hvis viden bruges i en ny og uafprøvet kombination, f.eks. viden om forekomsten af forskellige varianter kombineres med viden om farvenuancer for at etablere en trykrækkefølge. Sådanne innovative elementer i samlingen skal forklares og fremhæves på Indledningsplanchen.

At bruge etableret viden på nye måder nærmer sig egen forskning, og bør altid fremhæves på Indledningsplanchen. Resultaterne af din forskning kan oplyses, og der skal henvises til, hvor i samlingen de nye indsigter er beskrevet. Referencer til forskning eller generelle artikler, skrevet af dig selv, er som tidligere nævnt mere nyttige end at citere en liste over veletablerede litteraturreferencer.

Betydning

"Betydning" forbliver, på trods af mange forsøg på at forklare præcis, hvordan point opnås her, er et yderst subjektivt spørgsmål og variation i bedømmelsen næsten uundgåelig. Disse variationer kan være uønskede, men betyder også, at en jury kan påvirkes med de rigtige argumenter. Derfor er det vigtigt at forklare, hvad der er vigtigt ved dit eksponat. Vanskeligheden ligger i at gøre forklaringen overbevisende.

En almindelig måde at gøre bedømmelsen mere objektiv på er at nedbryde den til et antal elementer, som scores individuelt for at nå frem til en samlet score.

Elementer, der er en del af enhver definition af, hvad der forstås ved "vigtighed", er: Størrelse, originalitet, plads i historien, arv/påvirkning, popularitet, sværhedsgrad. Det er disse elementer, du skal fokusere på og bruge for at understrege, hvor vigtige dine frimærker er.

Frimærker af et større område vil for det meste blive betragtet som vigtigere end frimærker for et lille område. De første frimærker produceret i fotogravure vil altid have en plads i historien, men det samme har de tidlige frimærker fra den lille ønation Mauritius på grund af deres historie og sjældenhed.

Kvalitet og sjældenhed

Kvalitet og sjældenhed er to forskellige emner, der skal behandles. Begge er ret konkrete, og du kan bruge fakta til din fordel ved at sammenligne med andre områder/lande inden for filateli.

Hvis du samler tjenestefrimærkerne fra South Australia, er det værd at minde seeren (juryen) om, at disse frimærker blev overtrykt på frimærker, der dybest set var affald med dårlig og/eller mangelfuld takning og ikke blev anset for værdige til at sælge til det almindelige publikum som almindelige frimærker. De overtrykte mærker findes simpelthen ikke i, hvad vi typisk vil kalde god kvalitet.

Hvis du samler på Samoa frimærker, kan det være svært, selv med den bedste vilje, at score højt på betydning på grund af dets lille størrelse og afsides beliggenhed, der ikke var nogen vigtig skibsrute. Men frimærkerne vil være blevet trykt i meget mindre antal end frimærker fra samme epoke fra et af de "vigtige" store lande.

I mit eget tilfælde blev selv de mere "almindelige" frimærker fra Transvaal udgivet i langt mindre antal end flere af de internationalt kendte "rariteter". For eksempel blev der udstedt 21.440 eksemplarer af Transvaal 1877 1 pence trykt på blåt papir sammenlignet med 21.844 solgte eksemplarer af USA 1893 Columbus \$5-frimærket - og oven i købet er overlevelseshraten for Transvaal-frimærket meget lavere end Columbus-frimærket.

Hvis du gør brug af sjældenhedsudsagn i samlingen, skal der findes plads på Indledningsplanchen til at forklare, hvad "sjælden" betyder (f.eks. "mindre end ti kendte kopier") og forklare, hvad kilden er til denne information - også hvis den er baseret på din egen registrering af objekter.

Præsentation

Præsentation er det bedømmelseskriterie, man kan vælge ikke at kommentere på Indledningsplanchen. Præsentation handler udelukkende om æstetik og kræver ikke filatelistisk indsigt for at bedømme. Det følger heraf, at det kan være svært at sige noget meningsfuldt at forklare monteringen af eksponatet. Det er måske bedre ikke at prøve.

Ændring af din Indledningsplanchen

Ovenstående refleksioner er ikke noget, jeg er kommet frem til fra den ene dag til den anden. Det er et resultat af en proces, og processen vil fortsætte, efterhånden som nye synspunkter og tendenser inden for frimærkehobbyen og udstilling udvikler sig.

Når du først er involveret i processen med at modernisere din egen Indledningsplanche, vil du også komme til nye erkendelser, som kan påvirke samlingen som helhed. Du kan opleve, at der mangler logik i behandlingen i en del af dit eksponat, eller du kan indse, at det, du viser, er ubalanceret.

Samtidig er det meget sandsynligt, at du udvikler nye ideer til at forbedre Indledningsplanchen, når du har travlt med at genmontere en del af samlingen.

At arbejde seriøst med Indledningsplanchen kan virkelig forny din interesse og revitalisere din samling. Samtidig er det også hårdt arbejde.

Gennem mange års udstilling har mine egne Indledningsplanchen gennemgået en dramatisk udvikling. Når jeg ser tilbage på nogle af mine tidligere versioner, kan jeg tydeligt se, at indledningen ikke var til stor hjælp for beskueren. Alligevel er jeg helt sikker på, at det på det tidspunkt var det bedste, jeg kunne finde på. I al beskedenhed mener jeg, at jeg i dag har en ret god, sigende og konstruktiv Indledningsplanche. Men uden alle de foregående versioner ville jeg aldrig være nået hertil.

Jeg har lejlighedsvis haft mulighed for at arbejde sammen med samlere om at forbedre deres Indledningsplanche som forberedelse til international udstilling - altid en stimulerende oplevelse.

Det faktum, at man er to til at diskutere emnet, er meget nyttigt for processen. At afprøve idéer og meninger med hinanden fremskynder tingene, men alligevel skal der som regel flere forsøg til før man har en god Indledningsplanche.